

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1825/2020
18.03.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА и ББ, обојице из ..., чији је заједнички пуномоћник Радомир Мрдак, адвокат из ..., против туженог „Севертранс Сомбор“ а.д. из Сомбора, чији је пуномоћник Снежана Врсајковић Хеђи, адвокат из ..., ради поништаја решења, одлучујући о ревизијама тужиоца АА и туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 474/19 од 11.02.2019. године, у седници одржаној 18.03.2021. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване, ревизије тужиоца АА и туженог изјављене против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 474/19 од 11.02.2019. године.

Образложење

Делимичном пресудом Основног суда у Сомбору П1 724/18 од 20.11.2018. године, ставом првим изреке поништено је решење о отказу уговора о раду, услед проглашења вишком запослених, број ...-.../... од 25.01.2016. године и обавезан тужени да тужиоца АА врати у радни однос и распореди у складу са његовом стручном спремом. Ставом другим изреке поништено је решење о отказу уговора о раду, услед проглашења вишком запослених, број ...-.../... од 12.02.2016. године и обавезан тужени да тужиоца и ББ врати у радни однос и распореди у складу са његовом стручном спремом. Ставом трећим изреке констатовано је да ће о преосталом делу тужбеног захтева, као и о трошковима парничног поступка, суд одлучити након правноснажности делимичне пресуде, коначном пресудом.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 474/19 од 11.02.2019. године, ставом првим изрке жалба туженог је усвојена и делимична пресуда Основног суда у Сомбору П1 724/18 од 20.11.2018. године преиначена, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац АА тражио да се поништи решење туженог о отказу уговора о раду, услед проглашења вишка запослених, број ...-.../... од 25.01.2016. године и да се обавезе тужени да тужиоца врати у радни однос и распореди у складу са његовом стручном спремом, док је у преосталом делу жалба туженог одбијена и првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке одбијен је захтев тужилаца за накнадом трошкова одговора на жалбу.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац АА је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, а тужени је изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14,87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је нашао да ревизије тужиоца АА и туженог нису основане.

У поступку није учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, док се на друге повреде одредаба парничног поступка ревизијама тужиоца и туженог одређено не указује.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су били у радном односу код туженог на неодређено време, тужилац АА је био распоређен на радном месту „...“, а тужилац ББ на радном месту „... – ...“. Оспореним решењем туженог од 25.01.2016. године тужиоцу АА је отказан уговор о раду због престанка потребе за његовим радом уз право на исплату отпремнине од 524.108,55 динара, а оспореним решењем туженог од 12.02.2016. године тужиоцу ББ је отказан уговор о раду због престанка потребе за његовим радом уз право на исплату отпремнине од 533.481,52 динара, сагласно донетом Програму решавања вишка запослених од 07.12.2015. године и на основу члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. Тужиоцима је исплаћена отпремнина. Тужени је био субјект приватизације која није успела због незаинтересованости купаца. У циљу решавања питања вишка запослених код субјекта приватизације, Влада РС је донела Одлуку о утврђивању Програма за решавање вишка запослених у поступку приватизације за 2015, 2016. и 2017. годину. Одлука је ступила на снагу 28.01.2015. године и односи се и на туженог, а наведеном одлуком одређени су носиоци активности утврђивања вишка запослених, начин решавања вишка запослених, извори и начин одобравања средстава.

Пре доношења оспорених решења тужени је у априлу 2015. године донео Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних задатака и у коме је било систематизовано радно место референт ... (1 извршилац) и радно место ... - ... (102 извршиоца). Одбор директора туженог је 20.10.2015. године донео одлуку бр. 13/2 којом је предвиђено да се покреће иницијатива за утврђивање вишка запослених код туженог у складу са Одлуком Владе РС о утврђивању програма решавања вишка запослених у поступку приватизације за 2015. годину. Тужиоцима је била понуђена анкета о намерама и спремности запослених да прихвате једну од понуђених опција за решавање свог социјално-економског положаја, која садржи опције о изјашњавању запослених код туженог, у вези са Одлуком Одбора директора о покретању иницијативе за утврђивање вишка запослених. Одбор директора туженог донео је 03.12.2015. године одлуку којом је усвојен Програм решавања вишка запослених, који је достављен на мишљење репрезентативним синдикатима и Националној служби за запошљавање, а након прибављених мишљења донет је 07.12.2015. године Програм решавања вишка запослених код туженог и Програмом је утврђено да је на основу анализе стања и перспективе даљег развоја од 159 запослених потребно 0 радника, те да је укупан вишак запослених од 157 радника, а да 2 радника остварују право на пензију. У предлогу нове систематизације није предвиђено ниједно радно место. Међутим, нису сви запослени добили отказ уговора о раду, а предузеће је

наставило да обавља своју делатност са смањеним бројем запослених, док је за обављање послова тужиоца АА ангажована Агенција за

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужилаца, поништио спорна решења којима су тужиоцима отказани уговори о раду и обавезао туженог да тужиоце врати на рад. Међутим, другостпени суд је правилно применио материјално право када је делимично преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца АА за поништај решења туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду као технолошком вишку, као и захтев да се тужени обавезе да тужиоца врати на рад, док је у осталом делу усвојио тужбени захтев тужиоца ББ поништио решење којим је тужиоцу отказан уговор о раду и обавезан тужени да тужиоца врати на рад.

Наиме, дредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05, ... 75/14), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Сагласно наведеном, закон разликује две ситуације, једну када због насталих промена дође до укидања одређених служби или радних места и престанка потребе за обављањем одређеног посла, а другу када дође до смањења обима посла и тиме до смањеног броја извршилаца на одређеним пословима. У другом случају потребно је да се изврши избор запослених који су вишак и за чијим радом престаје потреба. Када се одређени послови обављају од стране више извршилаца у складу са постојећом систематизацијом, смањење њиховог броја новом систематизацијом и утврђивање вишка запослених односно одређивање запосленог коме радни однос престаје мора да буде извршено на основу одређеног критеријума који искључује сваку произвољност, волонтизам и дискриминацију. За постојање и оправданост овог законског разлога престанка радног односа и отказа уговора о раду запосленом од стране и на иницијативу послодавца мора да постоје стварне и објективне околности, односно послодавац нема дискреционо право да без одређеног критеријума сам одлучи који запослени представљају вишак, већ напротив, одређивање лица која представљају вишак од више извршилаца на истом радном месту, без примене критеријума, такву одлуку чини незаконитом.

Имајући у виду наведено, у конкретном случају тужиоцу АА је отказан уговор о раду због престанка потребе за његовим радом услед организационих промена, применом цитиране законске одредбе. Тужени је, супротно наводима ревизије, у потпуности спровео поступак ради утврђивања вишка запослених, након одлуке директора туженог донео је Програм решавања вишка запослених, на Програм су се изјаснили Национална служба за запошљавање и синдикалне организације туженог, а наведеним Програмом решавања вишка запослених код туженог који је донет 07.12.2015. године брисано је – укинуто радно место тужиоца АА, при чему није постојала обавеза туженог да утврђује критеријуме за утврђивање вишка запослених, јер се у конкретном случају не ради о смањењу броја извршилаца на одређеним пословима, већ о укидању радног места на којима је тужилац био распоређен. Имајући у виду да је у поступку доношења побијаног решења тужени у свему поступио према одредбама члана 153-158. Закона о раду, па како је због укидања послова на којима је радио тужилац, престала потреба за његовим радом, а тужени није имао могућност да

тужиоца распореди на друго радно место, нити да му обезбеди неку од мера запошљавања, то је образован отказни разлог из члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду због чега је побијано решење туженог од 25.01.2016. године законито, како то правилно закључује другостепени суд. Како је радни однос тужиоцу законито престао то нису испуњени услови прописани чланом 191. став 1. Закона о раду да се тужилац врати на рад.

Супротно наводима ревизије тужиоца, правилан је закључак другостепеног суда да је организација рада део аутономије послодавца, који самостално утврђује организациону структуру и послове који се врше у организационим деловима, ради обављања делатности или у вези са обављањем делатности, па је с тим у вези део аутономије послодавца и да вршење одређених послова повери лицима-извршиоцима са којима ће закључити уговоре о раду или да вршење тих послова организује путем трећих лица – привредних субјеката, све у складу са законом. Стога суд нема овлашћење да испитује оправданост оснивања или укидања радних места или организационих целина, нити на који правно дозвољени начин ће послодавац организовати обављање одређених послова. Стога је правилно другостепени суд одлучио када је одбио тужбени захтев тужиоца АА.

Одлучујући о ревизији туженог, по оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су оценили да је тужени повредио процедуру приликом доношења решења о отказу уговора о раду тужиоцу ББ. У конкретном случају, Програмом решавања вишка запослених уврђено је да је престала потреба за радом 157 запослених (међутим, нису сви запослени добили отказ уговора о раду, а предузеће је наставило да обавља своју делатност са смањеним бројем запослених). Тужилац ББ је био распоређен на радном ... – ..., а који послови у конкретном случају нису укинута него је смањен број извршилаца на истом радном месту, па по оцени Врховног касационог суда, правилан је закључак нижестепених судови да тужени није могао тужиоцу ББ да откаже уговор о раду којим је био распоређен на послове „... - ...“, с обзиром да је на тим пословима било више извршилаца, те је тужени морао да примени критеријуме на основу којих ће утврдити ко од запослених представља вишак. Другачије поступање, односно отказ по дискреционом овлашћењу послодавца, без навођења критеријума који су примењени и на основу којих је утврђено ко од више запослених представља вишак, такво решење чини незаконитим. Како је тужилац оглашен вишком запослених без претходно примењених критеријума, Врховни касациони суд налази да су нижестепени судови, правилном применом материјалног права усвојили тужбени захтев и поништили решење туженог од 12.02.2016. године, којим је тужиоцу ББ отказан уговор о раду, а у складу са одредбом члана 191. став 1. Закона о раду усвојили захтев тужиоца за враћање на рад. Стога су неосновани наводи ревизије туженог о погрешној примени материјалног права.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић